

Ірина С. Волохова

ДОБРОВІЛЬНЕ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ШЛЯХ ДО ЗБІЛЬШЕННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

У статті проведено дослідження наявної фінансової бази бюджетів окремих сіл та міст Одеської області. Розглянуто структуру видатків бюджетів цих територіальних одиниць. Виявлено резерви зростання доходів бюджетів внаслідок добровільного об'єднання територіальних громад.

Ключові слова: місцеві бюджети; територіальна громада; ресурсна база; добровільне об'єднання.

Рис. 1. Табл. 4. Літ. 14.

Ирина С. Волохова

ДОБРОВОЛЬНОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН КАК ПУТЬ К УВЕЛИЧЕНИЮ РЕСУРСНОЙ БАЗЫ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

В статье проведено исследование имеющейся финансовой базы бюджетов отдельных сел и городов Одесской области. Рассмотрена структура расходов бюджетов этих территориальных единиц. Выявлены резервы для увеличения доходов бюджетов в результате добровольного объединения территориальных общин.

Ключевые слова: местные бюджеты; территориальная община; ресурсная база; добровольное объединение.

Iryna S. Volokhova¹

VOLUNTARY ASSOCIATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES AS WAY TO ENLARGE THE RESOURCE BASE OF LOCAL BUDGETS

The research on the available capital base of separate villages and cities of the Odesa oblast budgets is conducted in the article. The structure of territorial unit's budgets is analyzed. The potential to increase budgets profits as a result of voluntary association of territorial communities is revealed.

Keywords: local budgets; territorial community; resource base; voluntary association.

Постановка проблеми. Україна сьогодні знаходиться на шляху до децентралізації. Серед важливих кроків у цьому напрямку запроваджено законодавчі зміни стосовно місцевого самоврядування. Мова йде про прийняття Законів України «Про засади державної регіональної політики» [3] та «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2]. Останнім визначено механізм добровільного об'єднання територіальних громад в Україні, чого раніше не існувало.

Цей закон дає можливість створення самодостатніх, самостійних територіальних громад. При цьому процес децентралізації має базуватися на принципі субсидіарності, за яким суспільне благо має надаватися на найнижчому рівні влади та управління. При цьому держава не примушує територіальні громади об'єднуватися, вона лише відкриває можливості для збільшення ресурсної бази відповідних бюджетів та надає більших видаткових повноважень.

Аналіз останніх публікацій. Питанням збільшення ресурсної бази місцевих бюджетів в Україні присвячено чимало праць вітчизняних учених, зокрема:

¹ Odesa National Economic University, Ukraine.

В.Г. Баранової [5], О. П. Кириленко [7], Л.О. Лазутіної [10], І.О. Луніної [7], А.В. Лучки [7], Т.В. Паєнтко [11], І.В. Патоки [13], Г.І. Румянцевої [14] та інших. Як першочергова розглядається проблема побудови достатньої фінансової бази місцевого самоврядування. Учені розглядають проблеми наповнення місцевих бюджетів, сучасного розвитку місцевого оподаткування в Україні, досліджують позитивний зарубіжний досвід місцевого оподаткування, питання впровадження додаткових місцевих податків та зборів, обґрунтовуючи їх ефективність. Розглядається також можливість наповнення місцевих бюджетів, бюджетів територіальних громад окремими загальнодержавними податками та зборами. Обґрунтовуються шляхи реформування системи фінансового вирівнювання місцевих бюджетів. Однак, незважаючи на різноплановість та глибину проведених досліджень, вченими комплексно не розглядаються всі можливі напрямки реформування доходної частини бюджетів територіальних громад України. Відсутня також оцінка ефективності запропонованих заходів.

Метою дослідження є виявлення резервів збільшення ресурсної бази місцевих бюджетів шляхом проведення добровільного об'єднання територіальних громад.

Основні результати дослідження. Адміністративно-територіальний устрій в Україні трирівневий: область, район і рівень громад, тобто село, селище, місто. Приблизно 18 тис. сіл, або 64% їх загальної кількості, абсолютно не мають представницької та виконавчої влади. Вони включаються до інших сільських рад. Так, наприклад, Красносільська сільська рада Комінтернівського району Одеської області в своєму складі має села з такою чисельністю населення [6]: Красносілка (5068 осіб), Іллічівка (1539 осіб), Корсунці (1962 особи), Кубанка (577 осіб), Новокубанка (95 осіб), Переможне (424 особи).

З метою дослідження наявної фінансової бази бюджетів територіальних громад ми розглянемо структуру доходної та видаткової частин бюджетів Свердловської сільської ради Комінтернівського району (населення – 1753 особи), Роксоланівської сільської ради Овідіопольського району (кількість жителів – 1721) та Ренійської міської ради Ренійського району (19315 жителів) Одеської області.

За даними звітів про виконання бюджетів, відібраних нами для аналізу, найбільший обсяг ресурсів витрачається на фінансування управління (табл. 1). Крім того, чітко простежується тенденція до збільшення питомої ваги видатків на управління із зменшенням кількості населення територіальної громади. Так, в сільському бюджеті с. Свердлове в 2014 р. на управління було витрачено 49,1% ресурсів сільського бюджету, що на 7,1% нижче рівня попереднього року. Водночас, з майже аналогічною чисельністю населення с. Роксолани має показники в 2,2 раза нижчі, на рівні показників сільського бюджету с. Красносілка. Останній сформовано для територіальних громад з чисельністю населення в 5,6 раза більше, ніж у с. Роксолани. Пояснює ситуацію різний обсяг міжбюджетних трансфертів у сільських бюджетах, які дають можливість фінансувати інші напрямки видатків. Середній рівень видатків на управління по місцевих бюджетах України – 3,6–3,9% загального обсягу видатків.

Отже, наявність перерозподілених з бюджету вищого рівня фінансових ресурсів надає можливість органам місцевого самоврядування виконувати

делеговані державною владою повноваження, наприклад, у галузі освіти. Про це переконливо свідчать дані табл. 2 щодо частки видатків на освіту в окремих бюджетах територіальних громад Одеської області: їхня питома вага коливається від 0 до 52,9%.

Таблиця 1. Частка видатків на управління в загальному обсязі видатків місцевих бюджетів, %*

	2013	2014	9 міс. 2015
с. Красносілка Комінтернівського району	25,7	23,4	14,8
с. Свердлове Комінтернівського району	56,2	49,1	28,4
с. Роксолани Овідіопольського району	20,2	22,6	23,7
м. Рені Ренійського району	11,0	11,7	6,6
Місцеві бюджети України, середнє значення	3,9	3,6	3,7

* розраховано за даними Департаменту фінансів Одеської обласної державної адміністрації та [8].

Таблиця 2. Частка видатків на освіту в загальному обсязі видатків місцевих бюджетів, %*

	2013	2014	9 міс. 2015
с. Красносілка Комінтернівського району	32,1	29,2	17,3
с. Свердлове Комінтернівського району	0	0	0
с. Роксолани Овідіопольського району	46,2	50,1	44,1
м. Рені Ренійського району	51,6	52,9	31,5
Місцеві бюджети України, середнє значення	33,9	31,7	31,2

* розраховано за даними Департаменту фінансів Одеської обласної державної адміністрації та [8].

За даними офісу реформ при Одеській облдержадміністрації, навчання одного учня обходиться місцевим бюджетам від 8 до 50 тис., залежно від наповнюваності класів і кількості учнів у школі.

Так, обсяг видатків на освіту в розрахунку на одного учня найвищий (за період, що досліджується) в с. Роксолани: 6,52 тис. грн в 2013 р., 6,48 тис. – в 2014 р., за 9 міс. 2015 р. було – 5,23 тис. грн. Навіть такі максимальні розміри видатків сільського бюджету с. Роксолани на освіту в розрахунку на одного учня значно нижчі обсягів видатків на загальну середню освіту в розрахунку на одного учня в середньому по Україні (табл. 3). З міського бюджету м. Рені в 2014 р. в розрахунку на одного учня було витрачено 4,78 тис. грн, що на 0,07 тис. грн нижче показника попереднього року. За 9 міс. 2015 р. в розрахунку на одного учня було витрачено 4,13 тис. грн. Значно нижчі показники спостерігаємо по сільському бюджету с. Красносілка Комінтернівського району. В 2014 р. в розрахунку на одного учня було витрачено 2,11 тис. грн бюджетних ресурсів. За 9 міс. 2015 р. цей показник склав 1,63 тис. грн.

Нестача бюджетних ресурсів в бюджетах територіальних громад сіл, селищ та міст районного підпорядкування вимушує органи місцевого самоврядування передавати повноваження органам влади шаблем вище. Це відповідно відображається на зменшенні обсягів видатків по галузях на одиницю контингенту або може навіть призвести до відсутності деяких напрямків витрачання бюджетних ресурсів.

Таблиця 3. Обсяг видатків місцевих бюджетів на освіту в розрахунку на одного учня, тис. грн*

	2013	2014	9 міс. 2015
с. Красносілка Комінтернівського району	2,16	2,11	1,63
с. Свердлове Комінтернівського району	0	0	0
с. Роксолани Овідіопольського району	6,52	6,48	5,23
м. Рені Ренійського району	4,85	4,78	4,13
В середньому по Україні	10,5	11,2	8,8

* розраховано за даними Департаменту фінансів Одеської обласної державної адміністрації та [8; 9].

Про недостатність бюджетних ресурсів свідчать дані Департаменту фінансів Одеської обласної державної адміністрації про обсяг бюджетних доходів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) в розрахунку на одного мешканця. Найбільший він спостерігався в 2014 р. у бюджеті м. Рені – 1127,0 грн (на 28% вище рівня 2013 р.). В 2013 р. найбільший обсяг бюджетних доходів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) в розрахунку на одного мешканця спостерігався по бюджету с. Роксолани – 1094,6 грн. А за 9 міс. 2015 р. вже бюджет с. Красносілка лідирував за обсягом бюджетних доходів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) в розрахунку на одного мешканця.

Якщо за обсягом бюджетних доходів з урахуванням міжбюджетних трансфертів в розрахунку на одного мешканця лідерство переходило з року в рік з бюджету однієї територіальної громади до іншої, то за обсягом бюджетних доходів без урахування трансфертів в розрахунку на одного мешканця лідирують територіальні громади з більшою кількістю мешканців. Органи місцевого самоврядування територіальних громад із невеликою кількістю мешканців надають суспільні блага переважно за рахунок міжбюджетних трансфертів.

Так, за даними звітів про виконання бюджетів в структурі доходної частини бюджету с. Красносілки частка міжбюджетних трансфертів (рис. 1) склала 3,9%, що на 5,4% нижче показника 2013 року. За 9 міс. 2015 р. питома вага міжбюджетних трансфертів збільшилася до 14,2%. В 2013–2014 рр. частка міжбюджетних трансфертів в бюджеті м. Рені також була невисокою – 16,2 та 15,1% відповідно. Напротивагу, в структурі доходної частини бюджету с. Роксолани міжбюджетні трансферти займали переважну частину: в 2013 р. – 56,0%, в 2014 р. – 50,2%. Питома вага міжбюджетних трансфертів в доходах бюджету с. Свердлове попри незначну кількість населення, залишається невисокою: в 2013 р. – 5,2%, в 2014 р. – 16,0%. Пояснюється така тенденція передачею органами місцевого самоврядування цієї територіальної громади деяких делегованих повноважень на виконання органам влади вище.

Розглядаючи ж, за даними Департаменту фінансів Одеської обласної державної адміністрації, структури доходних частин бюджетів територіальних громад, що досліджуються, простежується схожа динаміка. В 2013–2014 рр. найбільшу питому вагу займали податок на доходи фізичних осіб, плата за землю, єдиний податок (рис. 1).

З 2015 р. до бюджетів територіальних громад сіл, селищ та міст районного підпорядкування перестав надходити податок на доходи фізичних осіб.

Нестачу цього джерела надходжень частково, а в деяких територіальних громадах суттєво, компенсував акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів. Так, за 9 міс. 2015 р. в доходній частині бюджету с. Сverdлове частка акцизного податку склала 5,0%, в доходній частині бюджету м. Рені вона досягла позначки в 8,7%. Частка ж акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів у доходах бюджету с. Красносілки сягала рекордного значення – 46,6%, в доходній частині бюджету с. Роксолани також спостерігалася значна питома вага акцизного податку – 21,8%.

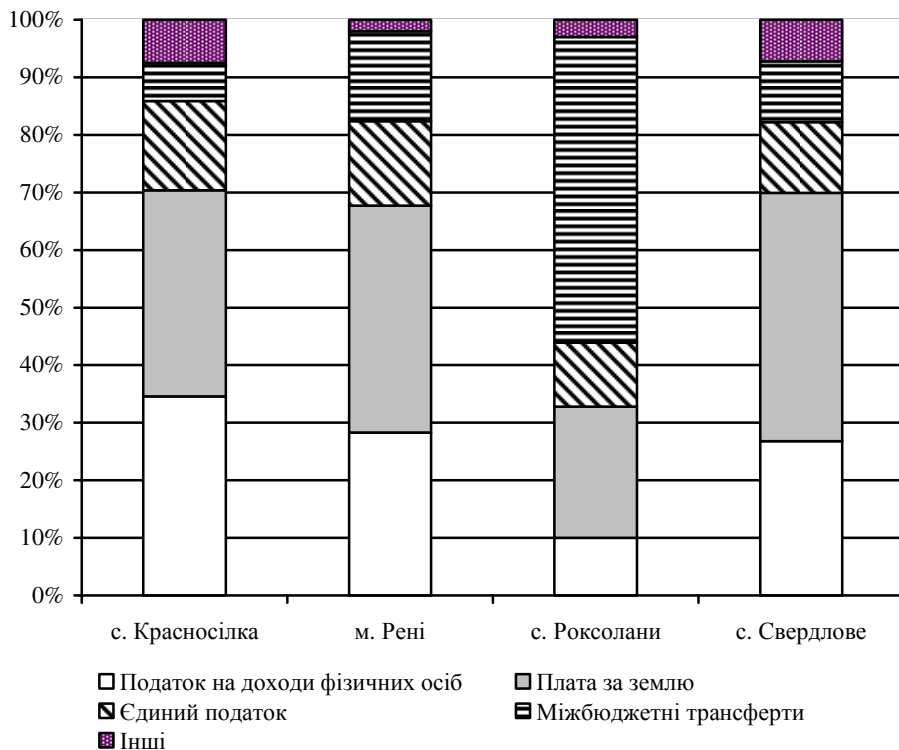

Рис. 1. Середня структура доходної частини окремих бюджетів територіальних громад Одеської області в 2013–2014 рр., розраховано за даними Департаменту фінансів Одеської обласної державної адміністрації

Проблему гострої нестачі бюджетних ресурсів можна вирішити шляхом зміни адміністративно-територіального устрою в країні. В практиці розвинутих країн виділяємо два шляхи:

- 1) прийняття закону про зміну адміністративно-територіального устрою (Словаччина, Польща, Латвія, Данія);
- 2) прийняття закону про добровільне об'єднання територіальних громад (Латвія, Данія). Для громад, що не об'єдналися протягом наступних 6–7 років, уряд примусово змінює адміністративно-територіальний устрій.

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2] передбачає державну фінансову підтримку формування інфраструктури відповідно до плану соціально-економічного розвитку такої територіальної громади. Загальний обсяг фінансової підтримки має розподілятися між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно площі та кількості населення. Також стимулюють громади до об'єднання зміни, внесені до Бюджетного та Податкового кодексів, що передбачають перехід на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом. Об'єднані територіальні громади наділяються повноваженнями, рівнозначними повноваженням міст обласного значення. До того ж в бюджетах таких громад залишатиметься 60% надходжень від податку на доходи фізичних осіб.

В Одеській області кількість створених об'єднаних територіальних громад є незначною. Серед розглянутих нами сільських рад об'єдналися Красносільська та Свердловська сільські ради Комінтернівського району, до якої увійшло 7 сіл.

До 2015 р. до бюджетів сільських рад надходив податок на доходи фізичних осіб в розмірі 25%, з 2015 р. його передано до бюджетів вищестоящих органів влади (відповідно до ст. 69 Бюджетного кодексу України [1]). Після об'єднання такі територіальні об'єднання зможуть отримувати податок на доходи фізичних осіб на рівні 60% (формування доходів здійснюється вже не за ст. 69 Бюджетного кодексу України, а за ст. 64), тобто вони зможуть формувати свої доходи нарівні з бюджетами міст обласного значення та районними бюджетами.

Задля прогнозування обсягів надходжень податку на доходи фізичних осіб до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади (через відсутність даних по контингенту платників) скористаємося темпами приросту середньомісячної заробітної плати по Одеській області. Так, в 2015 р. порівняно із 2014 р. середньомісячна заробітна плата по Одеській області зросла на 19,6%. Очікуване зростання середньомісячної заробітної плати в цьому році – 28,3% [4].

Шляхом коригування фактичних обсягів надходжень податку на доходи фізичних осіб на темпи приросту середньомісячної заробітної плати по Одеській області отримуємо прогнозний обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади. Бюджет прогнозовано отримає в 2016 р. додатково 9224,5 тис. грн.

З метою прогнозування обсягу надходжень (без урахування податку на доходи фізичних осіб та міжбюджетних трансфертів) до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади на 2016 р. розрахуємо прогнозні обсяги надходжень за жовтень-грудень 2015 р. по сільських бюджетах с. Красносілка та с. Свердлове методом сезонних коливань. Обсяг прогнозних надходжень до сільських бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2015 р. скоригуємо на очікуваний індекс споживчих цін [4].

Отже, прогнозний обсяг надходжень (без урахування податку на доходи фізичних осіб та міжбюджетних трансфертів) до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади на 2016 р. склав 17753,3 тис. грн. Загальний ж обсяг прогнозованих надходжень до бюджету Красносільської об'єднаної

територіальної громади на 2016 р. (без міжбюджетних трансфертів) складе 26977,8 тис. грн, що в 1,77 рази перевищує обсяг надходжень до сільських бюджетів с. Красносілка та с. Свердлове (без міжбюджетних трансфертів) в 2015 р. (виходячи з фактичних даних за 9 міс. 2015 р. та прогнозу надходжень в жовтні-грудні 2015 р.). За паспортом Красносільської об'єднаної територіальної громади [12] очікується отримання 20106,2 тис. грн доходів (без міжбюджетних трансфертів).

Також бюджет об'єднаної територіальної громади очікують надходження від плати за землю внаслідок суттєвого збільшення площі територіальної громади. До об'єднання бюджет територіальної громади отримував лише плату за землю з земель сіл, селищ, міст. Після об'єднання бюджет об'єднаної територіальної громади має отримати додатково плату за землю, що знаходиться між населеними пунктами, територіальні громади яких об'єдналися. За відсутності необхідних даних ми не можемо спрогнозувати зростання обсягу надходжень до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади на 2016 р. від плати за землю. Площа території за паспортом – 246,6 кв. км (або 24660 га).

Додатково Красносільська об'єднана територіальна громада може розраховувати на отримання міжбюджетних трансфертів з державного бюджету: дотацій, субвенцій (освітню та медичну). Останні залежать від контингенту споживачів суспільних благ та направляються на утримання існуючих об'єктів освітньої та медичної галузей.

З 2016 р. до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади має надходити освітня субвенція на фінансування загально-середньої освіти. Розрахунок її прогнозного обсягу на 2016 р. наведено в табл. 4.

Таблиця 4. Розрахунок прогнозного обсягу надходжень освітньої субвенції до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади, авторська розробка

Чисельність населення шкільного віку станом на 1 січня 2015 р., осіб	Обсяг витрат на загальну середню освіту в розрахунку на одного учня в середньому по Україні за 9 міс. 2015 р., тис. грн	Прогнозний обсяг витрат на загальну середню освіту в розрахунку на одного учня в середньому по Україні за 2015 рік, тис. грн ¹⁾	Темп приросту середньомісячної заробітної плати в Україні (порівняно із попереднім роком), % ²⁾	Прогнозний обсяг освітньої субвенції до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади, тис. грн
923	8,8	11,7	18,28	12737,4

¹⁾ задля більш точного прогнозу бажано також використовувати метод сезонних коливань.

²⁾ очікуване за даними [4].

На території Красносільської об'єднаної територіальної громади існують інші об'єкти соціальної сфери. Більшість з них має фінансувати Красносільська об'єднана територіальна громада за рахунок власних та закріплених доходів. Також територіальна громада може розраховувати на незначний обсяг медичної субвенції, що розраховується залежно від вікової та статеві структури населення.

Отже, очікуване зростання прогнозованих надходжень до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади на 2016 р. (без урахування збільшення об'єктів оподаткування платою за землю) – 39715,2 тис. грн.

Висновки. Отже, в Україні формування ресурсної бази територіальних громад не забезпечується в повному обсязі потреб. Наразі бюджети сільських рад витрачають лівову частину ресурсів на фінансування управління. При середній для місцевих бюджетів частці видатків на управління в 3,7%, в сільських громадах витрачається до 56% бюджетних ресурсів. Не вистачає ресурсів на утримання об'єктів галузі освіти (про це свідчать дані щодо обсягу видатків на освіту в розрахунку на одного учня нижче загальноукраїнського показника в декілька разів, що вимушує передавати заклади на фінансування районним бюджетом), охорони здоров'я, соціально-культурної сфери.

Проведені розрахунки довели ефективність обраного країною напрямку фінансової децентралізації. Після об'єднання громади отримують весь спектр повноважень, які сьогодні мають міста обласного значення згідно ст.ст. 89, 91 Бюджетного кодексу України [1]. Об'єднані територіальні громади мають отримати джерела надходжень міст обласного значення, а також прямі міжбюджетні трансферти з Державного бюджету України.

Здійснено прогноз збільшення ресурсної бази об'єднаних територіальних громад (на прикладі Одеської області). Так, очікуване зростання прогнозованих надходжень до бюджету Красносільської об'єднаної територіальної громади на 2016 р. (без урахування оподаткування за землю) – 39715,2 тис. грн, що в 2,2 рази перевищує обсяг доходної частини бюджетів у 2015 р. Красносільської та Свердловської сільських рад Комінтернівського району Одеської області, що об'єдналися.

1. Бюджетний кодекс України від 8.07.2010 № 2456–VI // zakon.rada.gov.ua.
Biudzhetniy kodeks Ukrainy vid 8.07.2010 № 2456–VI // zakon.rada.gov.ua.
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII // zakon.rada.gov.ua.
Pro dobrovolilne ob'iednannia terytorialnykh hromad: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 157-VIII // zakon.rada.gov.ua.
3. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156–VIII // zakon.rada.gov.ua.
Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy vid 05.02.2015 № 156–VIII // zakon.rada.gov.ua.
4. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2016 рік та основних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2017–2019 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 558 // zakon.rada.gov.ua.
Pro skhvalennia Prohnozu ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2016 rik ta osnovnykh makropokaznykiv ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Ukrainy na 2017–2019 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.08.2015 № 558 // zakon.rada.gov.ua.
5. Бюджетна система України: проблемні питання: Колект. монографія / За заг. ред. В.Г. Баранової. – Одеса: Атлант, 2013. – 230 с.
Biudzhetna systema Ukrainy: problemni pytannia: Kolekt. monohrafiia / Za zah. red. V.H. Baranovoi. – Odesa: Atlant, 2013. – 230 s.
6. Дані по Одеській області // Порталу місцевого самоврядування // rada.info.
Dani po Odeskii oblasti // Portalu mistsevoho samovriaduvannia // rada.info.
7. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів / І.О. Луніна, О.П. Кириленко, А.В. Лучка та ін.; За ред. д-ра екон. наук І.О. Луніної; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2010. – 320 с.

Dyversyfikatsiia dokhodiv mistsevykh biudzhetyv / I.O. Lunina, O.P. Kyrylenko, A.V. Luchka ta in.; Za red. d-ra ekon. nauk I.O. Luninoi; NAN Ukrainy; In-t ekon. ta prohnozuiv. – K., 2010. – 320 s.

8. Звіти про виконання місцевих бюджетів України за 2013, 2014 та 9 місяців 2015 років // Державна казначейська служба України // www.treasury.gov.ua.

Zvity pro vykonannya mistsevykh biudzhetyv Ukrainy za 2013, 2014 ta 9 misiatsiv 2015 rokiv // Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy // www.treasury.gov.ua.

9. Інформаційна система управління освітою в Одеській області // od.isuo.org.

Informatsiina systema upravlinnia osvitoiu v Odeskii oblasti // od.isuo.org.

10. *Лазутіна Л.О.* Джерела формування місцевих бюджетів сільських територій в умовах децентралізації // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – №6. – С. 728–732.

Lazutina L.O. Dzherela formuvannia mistsevykh biudzhetyv silskykh terytorii v umovakh detsentralizatsii // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2015. – №6. – S. 728–732.

11. *Паєнтко Т.В.* Реалії і перспективи формування доходів місцевих бюджетів в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – №20. – С. 6–9.

Paientko T.V. Realii i perspektyvy formuvannia dokhodiv mistsevykh biudzhetyv v Ukraini // Investytsii: praktyka ta dosvid. – 2014. – №20. – S. 6–9.

12. Паспорт Красносільської територіальної громади // decentralization.gov.ua.

Rasport Krasnosilskoi terytorialnoi hromady // decentralization.gov.ua.

13. *Патока І.В.* Фінансове забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад як складова ефективної децентралізації влади в Україні // www.economy.nayka.com.ua.

Patoka I.V. Finansove zabezpechennia staloho rozvytku ob'iednanykh terytorialnykh hromad yak skladova efektyvnoi detsentralizatsii vlady v Ukraini // www.economy.nayka.com.ua.

14. *Румянцева Г.І.* Сучасний стан та проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.11. – С. 297–301.

Rumiantseva H.I. Suchasnyi stan ta problemy formuvannia dokhodiv mistsevykh biudzhetyv v Ukraini // Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy. – 2012. – Vyp. 22.11. – S. 297–301.

Стаття надійшла до редакції 29.03.2016.